

ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΣΥΡΙΓΟΥ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΑ ΙΩΑΝΝΗ ΤΟΝ ΘΑΣΙΟ

π. Δημήτρης Στρατής

α. Οι πηγές του μαρτυρίου του

Τα σχετικά με το βίο του Νεομάρτυρα Ιωάννη μας είναι μέχρι σήμερα γνωστά απ' όσα αναφέρει ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης στο Νέον Μαρτυρολόγιον¹. Ο ίδιος συγκαταλέγει ανάμεσα στις αγιολογικές πηγές από τις οποίες άντλησε προκειμένου να συνθέσει τα συναξάρια των Νεομαρτύρων τα γραπτά του Μελετίου Συρίγου². Αναγράφει δε το όνομά του ως «Μελέτιος Συρίγου» και όχι Συρίγος, θεωρώντας πιθανώς τη γενική δηλωτική της καταγωγής και όχι του επισκοπικού αξιώματος. Φρονούμε ότι ήταν αδύνατο για το εύρος των πνευματικών ικανοτήτων του Νικοδήμου να του διέλαθε ότι ο Συρίγος έφτασε Πρωτοσύγκελος των Πατριαρχείων, παραμένοντας φλογερός ιεροκήρυκας, δόκιμος και παραγωγικός συγγραφέας πλούσιου υμναγολογικού έργου³.

1. Βλ., *Νικοδήμου Αγιορείτου*, Νέον Μαρτυρολόγιον, Αθήνα 1961³, σσ. 72, 73.

2. Βλ., ό.π., σ. 72.

3. Βλ., *Δοσιθέου Πατριάρχου Ιεροσολύμων*, Του μακαρίτου Μελετίου Συρίγου διδασκάλου τε και πρωτοσυγγέλλου της εν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης Εκκλησίας κατά των Καλβινικών κεφαλαίων και ερωτήσεων Κυρίλλου του Λουκάρεως αντίρρησης και Δοσιθέου Πατριάρχου Ιεροσολύμων, Εγχειρίδιον κατά της Καλβινικής φρενοβλαβείας, Βουκουρέστιον 1690, σσ. 80-90 [του «Εγχειριδίου»], βιβλιογραφική αναφορά στο *E. Legrand*, *Bibliographie hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés par des grecs au dix-septième siècle*, τόμ. 2ος, Paris 1984, σσ. 470-473, *Γ. Ζαβίρα*, Νέα Ελλάς ή Ελληνικών Θεάτρων, Αθήνησι 1872, σσ. 443-448, *J. Pargoire*, «Meletios Syrigos, sa vie et se oeuvres», *Échos d' Orient*, XI (1908), σσ. 264-280, 331-340 και XII (1909), σσ. 17-27, 167-175, 281-286, 336-342, *Γ. Γαλετάκη*, «Βιογραφικόν σημείωμα περί του Μελετίου Συρίγου», *Εκκλησιαστικός Φάρος*, 24 (1925), σσ. 5-132, *Κ. Δυοβουνιώτου*, Μελέτιος Συρίγος, Ανατύπωσις εκ του Ιερού Συνδέσμου, Αθήνα 1914, *Ζ. Τσιροπανλή*, «Ελληνες λόγιοι επί Τουρκοκρατίας. Μελέτιος Συρίγος (1586-1664)», *Γρηγόριος ο Παλαμάς*, 54 (1971), σσ. 156-171, *Π. Νικολοπούλου*, «Συρίγος Μελέτιος», *Θ.Η.Ε.*, τόμ. 11ος, Αθήνα 1967, σσ. 594-596, *Δ. Τόνη*, Μελετίου Συρίγου Μαρτύριον, Ακολουθία και Παρακλητικός κανών εις τον Άγιον Ιωάννην τον Νέον τον

Στον κώδικα της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος (Μετοχίου Παναγίου Τάφου) υπ. αρ. 778, ο οποίος είναι αυτόγραφος του Μελετίου Συρίγου⁴ εντοπίσαμε «Ακολουθία εις τον Άγιον Ιωάννην τον μάρτυρα» εκ Θάσου, εντός της οποίας περιλαμβάνεται συναξαριακό κείμενο. Η όλη σύνθεση είναι δημιούργημα του Μ. Συρίγου που απέχει μόλις λίγα χρόνια από το μαρτύριο του Αγίου.

Ο Νεομάρτυρας Ιωάννης μαρτύρησε στην Κωνσταντινούπολη το 1652⁵. Ο Μελέτιος μετά τις αλλεπάλληλες εξορίες του στην Κίο της Βιθυνίας εγκαταστάθηκε οριστικά στην Κωνσταντινούπολη μετά την τελευταία του Πατριάρχη Παρθενίου Β΄ το 1650 ή 1651⁶. Χρημάτισε ιεροκήρυκας στην Χρυσοπηγή του Γαλατά, στη συνέχεια εφημέριος στην Παναγία Ελπίδα του Κοντοσκαλίου και τέλος στον Χριστό των Μποστανίων όπου ετελεύτησε, σύμφωνα με τον Δοσίθεο Ιεροσολύμων τον Νοταρά, το 1663⁷.

Τα προαναφερόμενα χρονολογικά δεδομένα σχετικά με τα έσχατα του βίου του Μ. Συρίγου μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ακολουθία και τα βιογραφικά του Νεομάρτυρα Ιωάννη († 1652) συντάχθηκαν από τον Μελέτιο το αργότερο δέκα χρόνια μετά το μαρτυρικό τέλος του Αγίου. Ως *terminus ante quem* για τη σύνταξη της Ακολουθίας θα πρέπει να εκλάβουμε το 1663, χρονολογία τελευτής του Μ. Συρίγου⁸.

Πιθανότερο όμως θεωρούμε ο Μελέτιος να συντάξε την Ακολουθία σε διάστημα εγγύτερο της αγιολογικής αυτής πηγής για την αμεσότητα και την αυθεντικότη-

εν Λευκοπόλει (c. †1330), Αθήνα 1984, *Ν. Τωμαδάκη*, «Τα έτη της γεννήσεως και του θανάτου Μελετίου ιερομονάχου Συρίγου του Κρητός (1585-1663)», *Μνημόσυνον Σοφίας Αντωνιάδη*, Βενετία 1974, σσ. 276-278, *Τ. Γριτσοπούλου*, *Πατριαρχική μεγάλη του Γένους σχολή*, τόμ. Α΄, Αθήνα 1966, σσ. 187-191, *Θ. Ζήση*, «Η Αγία Παρασκευή η Επιβατηνή και άγνωστος κανών του Μελετίου Συρίγου εις αυτήν», *Κληρονομία*, 11 (1979), σσ. 317-339. *Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως*, «Σημειώσεις περί των ομιλιών Μελετίου Συρίγου», *Δ.Ι.Ε.Ε.*, 2 (1985), σσ. 440-447, *Κ. Σάθα*, *Νεοελληνική Φιλολογία*, Αθήνα 1868, σσ. 255-260, *Του ιδίου*, *Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη*, τ. Γ΄, Βενετία 1872, σσ. 437, 484, *Ευγενίου Βουλγάρεως*, *Επιστολή προς Πέτρον και Κλαίρκιον περί των μετά το σχίσμα Αγίων της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας και των γινόμενων εν αυτή θαυμάτων*, Αθήνησιν 1844, σσ. 23, 29-30 και *Α. Χαλδαιάκη*, «Μελετίου του Συρίγου ανέκδοτος ακολουθία προς τιμήν Αγίου Ιγνατίου του Ομολογητού», *ανάτυπο εκ των ΑΖ΄* (1995) και *ΛΗ΄* (1996) του περιοδικού *Παρνασσός*, Αθήνα 1996, σσ. 8-29.

4. Βλ., *J. Pargoire*, «Meletios Syrigos», *ό.π.*, σσ. 277-280 και *Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως*, *Ιεροσολυμιτική Βιβλιοθήκη*, Πετρούπολις 1915 (Bruxelles 1963), τ. Ε΄, σσ. 266-273, όπου και περιγραφή και χρονολόγηση του κώδικα.

5. Βλ., κώδ. ΜΠΤ 778, σ. 445 και *Ν. Μαρτυρολόγιον*, *ό.π.*, σ. 71.

6. Δεν καθορίζεται με βεβαιότητα το έτος θανάτου του Πατριάρχη Παρθενίου Β΄, από το οποίο εξαρτάται το έτος της οριστικής επανόδου του Μ. Συρίγου στην Κωνσταντινούπολη (βλ. *Μ. Γεδεών*, *Πατριαρχικοί Πίνακες*, Αθήναι² 1996, σσ. 453-455, *Θ.Η.Ε.*, *ό.π.*, στ. 595 και *Α. Χαλδαιάκη*, «Μελετίου του Συρίγου», *ό.π.*, σ. 13, σημ. 42.

7. Βλ., *Θ.Η.Ε.*, *ό.π.*, στ. 595.

8. Βλ., *Ν. Τωμαδάκη*, «Τα έτη της γεννήσεως και του θανάτου», *ό.π.*, σ. 277.

τά της. Δεν αποκλείεται ο μάρτυρας να του ήταν γνώριμος ή ακόμη και ο ίδιος να υπήρξε αυτόπτης του μαρτυρίου του. Και τούτο γιατί κατ' εκείνη την περίοδο ο Μελέτιος βρίσκεται «στην Κωνσταντινούπολη, κηρύττει τον θείο λόγο, νουθετεί και διδάσκει νέους ανθρώπους μεταδίδοντας τα νόματα της Ορθοδοξίας και ταυτοχρόνως πληροφορείται ή και παρακολουθεί πιστούς χριστιανούς – νέα παιδιά πολλές φορές ή ακόμη και τους ίδιους τους μαθητές του και ακροατές των λόγων του – να υφίστανται φρικτά μαρτύρια για την πίστη του Χριστού»⁹.

Από τις παραστάσεις του που συνθέτουν τα προαναφερόμενα δεδομένα εμπνέεται και συντάσσει μαρτυρολόγια και ακολουθίες των νεοφανών μαρτύρων αποτυπώνοντας σ' αυτά την καλή αλλοίωση που προξενούσαν στην ψυχή του οι άθλοι τους. Όσα από αυτά τα υμναγιολογικά του κείμενα φέραν χρονολογία σύνταξης μας δείχνουν ότι η δημιουργία τους δεν απέχει πολύ από την ημερομηνία του μαρτυρίου του υμνογραφούμενου και βιογραφούμενου Αγίου. Για παράδειγμα: Ο Άγιος Ιορδάνης ο Καζαντζής μαρτύρησε στην Κωνσταντινούπολη το 1651 και ο Μελέτιος συνέταξε την Ακολουθία του το 1655. Ο Άγιος Αθανάσιος μαρτύρησε στα Μουδανιά τον Οκτώβριο του 1654· ο Μελέτιος συνέθεσε Ακολουθία σ' αυτόν λίγους μήνες αργότερα, τον Ιανουάριο του 1655¹⁰.

Σ' αυτήν την περίοδο, δηλαδή από του έτους 1655 και εντεύθεν, κατά την οποία ο Μελέτιος ησχολείτο κατ' εξοχήν με την εξύμνηση των συγχρόνων του νεοφανών αγίων, θα πρέπει να εντάξουμε και την αχρονολόγητη Ακολουθία στον Άγιο Ιωάννη τον Θάσιο, που μαρτύρησε στην Κωνσταντινούπολη το 1652, όπως επίσης και τις αχρονολόγητες Ακολουθίες στον Άγιο Μάρκο τον Κυριακόπουλο, που μαρτύρησε στη Σμύρνη το 1643, και τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Παρθένιο Παρθενάκη, που μαρτύρησε το 1657¹¹.

Με βάση τα προαναφερόμενα δεδομένα συμπεραίνουμε ότι τα βιογραφικά δεδομένα του συναξαριακού κειμένου, που συνέθεσε ο Μ. Συρίγος στην Ακολουθία του στο Νεομάρτυρα Ιωάννη, εξασφαλίζουν την αμεσότητα των πληροφοριών του. Από το κείμενο του Συρίγου αντλεί ο Αγ. Νικόδημος ο Αγιορείτης¹² προκειμένου να γράψει για τον Άγιο στο Νέον Μαρτυρολόγιον πολύ αργότερα το 1799, όταν πραγματοποιήθηκε η πρώτη έκδοσή του στη Βενετία.

Ο Αγ. Νικόδημος ακολουθεί το συναξαριακό κείμενο του Συρίγου με λίγες δια-

9. Βλ., Α. Χαλδαιάκη, «Μελετίου του Συρίγου», ό.π., σ. 27.

10. Βλ., ό.π. και Β. Σφυρόερα, «Το Νέον Μαρτυρολόγιον» του Νικοδήμου Αγιορείτη. Επιστημάνσεις από μία νέα ανάγνωση», Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Σπουδών, τ. (ΙΣΤ΄) 1996-2000. Πρακτικά Συμποσίου Νικοδήμου Αγιορείτου του Ναξίου. Πνευματική μαρτυρία, Νάξος 8-11 Ιουλίου 1993, Αθήνα 2000, σσ. 339, σημ. 12, 342 κ. εξ.

11. Βλ., Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοί Πίνακες, ό.π., σσ. 461, 462, Κ. Περαντώνη, Λεξικόν των Νεομαρτύρων, εν Αθήναις 1990, τ. Γ΄, σσ. 418-420 και Ν. Μαρτυρολόγιον, ό.π., σ. 76.

12. Βλ., Ν. Μαρτυρολόγιον, ό.π., σ. 72.

φοροποιήσεις, που θα αναφέρουμε στη συνέχεια, αντλώντας πιθανώς και από τον Ιωάννη Καρυοφύλλη, τον οποίο ο ίδιος ο Άγ. Νικόδημος αναφέρει επίσης ως πηγή του¹³. Από το Νέον Μαρτυρολόγιον μεταφέρει τα ίδια στοιχεία ο Νικόδημος και στο Συναξαριστή του¹⁴, απ' όπου φαίνεται να αντλούν και όλοι οι μετέπειτα εκδοθέντες Συναξαριστές¹⁵.

β. Βιογραφικά του Νεομάρτυρα Ιωάννη.

Με βάση το κείμενο του Μ. Συρίγου και του Αγ. Νικοδήμου παραθέτουμε τα ακόλουθα βιογραφικά στοιχεία για τον Άγιο Ιωάννη, επισημαίνοντας τις διαφοροποιήσεις των δύο κειμένων και τα εξαγόμενα συμπεράσματα.

Ο Ιωάννης κατήγετο από τη Θάσο «εκ κώμης Νεοχωρίου»¹⁶ σύμφωνα με τον Συρίγο, ενώ κατά τον Άγ. Νικόδημο γεννήθηκε στο χωριό «Μαριάις»¹⁷. Τα δύο τοπωνύμια αναφέρονται στο ίδιο χωριό καταγωγής του Ιωάννη¹⁸. Στο σημερινό χωριό

13. Βλ., ό.π., Θ.Η.Ε., τ. 7, σσ. 379-381 και Β. Ψευτογά, «Μαρτυρολογία Νεομαρτύρων (Συγγραφείς, Συλλογές και Εκδόσεις)», Πρακτικά Θεολογικού Συνεδρίου εις τιμήν και μνήμην των Νεομαρτύρων, Θεσσαλονίκη 1988, σσ. 75-103, ιδίως σ. 96.

14. Βλ., Νικοδήμου Αγιορείτου, Συναξαριστής των δώδεκα μηνών του ενιαυτού, Βενετία 1819, τ. Α', σ. 401.

15. Βλ., Κ. Δουκάκη, Μέγας Συναξαριστής, Αθήναι 1889-1896, τ. ΙΒ', σ. 498, Β. Ματθαίου, Ο Μέγας Συναξαριστής, Αθήναι², τ. ΙΒ', σ. 533, Χρ. Παπαδοπούλου, Οι Νεομάρτυρες, Αθήναι² 1934, σσ. 33, 34 και Ι. Περαντώνη, Λεξικόν Νεομαρτύρων, ό.π., σσ. 242-243.

16. Βλ., ΜΠΤ 778, σ. 442.

17. Βλ., Ν. Μαρτυρολόγιον, ό.π., σ. 72.

18. Βλ., Σχετικά με την προέλευση της ονομασίας του χωριού Μαριές βλ. Γ. Αυγουστίδη, «Ιστορικές παραδόσεις από τις Μαριές», Θεσσακικά 6(1989), σσ. 130-134, ιδίως σσ. 130-131. Ο σ. αναφέρει ότι κατά μία εκδοχή το όνομα οφείλεται στις πολλές μουριές που υπήρχαν στο χωριό. Σύμφωνα με μία δεύτερη ανάγεται στο γεγονός της διάσωσης δύο γυναικών με το ίδιο όνομα: Μαρία (Μαριές-Μαριές) που γλίτωσαν από την επιδρομή πειρατών και την καταστροφή του αρχικού οικισμού, που προϋπήρχε του χωριού των Μαριών στην περιοχή που σήμερα φέρει την ονομασία Πύργος. Θεωρούμε πιθανότερη τη δεύτερη εκδοχή. Σύμφωνα μ' αυτή το καινούριο χωριό που χτίστηκε μετά την καταστροφική επέλαση είναι πολύ πιθανό να ονομάστηκε «Νεοχώριον» μέχρι να εξελιχθεί και να παγιωθεί η ονομασία του σε Μαριές μετέπειτα. Μπορούμε, λοιπόν, εκμεταλλευόμενοι τη μαρτυρία του Μελετίου Συρίγου σχετικά με το ότι το χωριό του Νεομάρτυρα Ιωάννη ονομαζόταν «Νεοχώριον» και συνδέοντάς την με την παραπάνω πληροφορία της ιστορικής παράδοσης να τοποθετήσουμε το γεγονός της καταστροφής του αρχικού οικισμού από τους πειρατές λίγα χρόνια πριν την εποχή του Μ. Συρίγου και του Αγίου: Κατά προσέγγιση στις πρώτες δεκαετίες του 17ου αιώνα. Μ' αυτό το σκεπτικό δικαιολογείται και η ονομασία «Νεοχώριον» για τις μετέπειτα «Μαριές», η οποία εντάσσεται στα πλαίσια παλαιότερου ελληνιστικού και βυζαντινού ονοματοδοτικού έθους. Σύμφωνα μ' αυτό πολλές νέες πόλεις, μονές, ιδρύματα, έργα καθιερώονταν στην ονομασία τους με πρώτο συνθετικό το επίθετο νέος-α-ον. Όπως για παράδειγμα: Νεάπολις, Νέα Μονή, Νέα Σκήτη, Νεώριον.

Μαριές της Θάσου διατηρείται ζώσα η παράδοση και η μνήμη της καταγωγής του Αγίου. Με βάση το γενεαλογικό του δένδρο απαντώνται μακρινοί απόγονοί του.

Στην εκκλησία των Ταξιαρχών της ενορίας του χωριού φυλάσσεται εικόνα που παριστάνει τον Άγιο ολόσωμο με φόντο την Κωνσταντινούπολη, τόπο του μαρτυρίου του. Η εικόνα, αν και δεν είναι χρονολογημένη, πρέπει να είναι έργο των πρώτων δεκαετιών του 19ου αιώνα, αφού η εκκλησία των Ταξιαρχών οικοδομήθηκε το 1800. Εικονιστική μαρτυρία του Αγίου υπάρχει επίσης στο τοιχογραφημένο εξωκλήσι της ενορίας Μαριών της Παναγούδας (σημερινή Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου), η οποία πρέπει να είναι έργο του 1830/31. Ο Άγιος παριστάνεται ολόσωμος στο νότιο τοίχο της εκκλησίας, δεύτερος στη σειρά της αγιοκατάταξης μετά τον Άγιο Γεώργιο¹⁹.

Ο Μ. Συρίγος αναφέρει τα ονόματα των γονέων του: Δουξ και Αρετή, καθώς και ότι τον έστειλαν σε ηλικία δώδεκα ετών «παιδάριον» στην Κωνσταντινούπολη προκειμένου να μάθει την τέχνη του ράπτη²⁰. Ο Νικόδημος δεν αναφέρει τα ονόματα των γονέων του. Σημειώνει ότι μετέβη για τον ίδιο λόγο στην Πόλη. Χαρακτηρίζει τον Άγιο ως προς την ηλικία «παιίδα», αλλά αναφέρει ότι όταν ήλθε στην Κωνσταντινούπολη ήταν δεκατεσσάρων χρόνων.

Σύμφωνα με τις παραπάνω μαρτυρίες, και αν εκλάβουμε ως δεδομένο το ότι ο Ιωάννης μαρτύρησε τον ίδιο χρόνο της άφιξής του στην Κωνσταντινούπολη, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι θα πρέπει να γεννήθηκε γύρω στα 1640, αν με βάση τη μαρτυρία του Συρίγου έφυγε για την Πόλη δωδεκαετής, ή το 1638, αν, κατά τον Νικόδημο, ήταν τότε δεκατεσσάρων ετών²¹.

Θα πρέπει επίσης να επισημάνουμε, από τις συναξαριακές αναφορές, ότι τα ονόματα Δούκας κι Αρετή απαντώνται πολύ συχνά μέχρι τις μέρες μας στη Θάσο, ιδίως στο χωριό Μαριές, απ' όπου κατήγето ο Άγιος. Σύμφωνα μάλιστα με την πα-

Πολλά απ' αυτά τα τοπωνύμια παρέμεναν και παραμένουν «νεάζοντα» κατ' όνομα για πολλούς αιώνες μετά. Δεν συνέβη όμως το ίδιο με το ονομαζόμενο από τον Συρίγο «Νεοχώριον» της Θάσου. Τούτο το πληροφορούμαστε πάλι από τα αγιολογικά κείμενα σχετικά με τον Νεομάρτυρα Ιωάννη. Εκατό πενήντα χρόνια περίπου μετά τη μαρτυρία του Μ. Συρίγου ο Άγ. Νικόδημος ο Αγιορείτης καταγράφει για πρώτη φορά την ονομασία του χωριού που προέρχεται από την ιστορική παράδοση της διάσωσης των δύο Μαριών (κατά τη μετατροπή στο θασιακό γλωσσικό ιδίωμα του ονόματος Μαρία σε Μαριά-Μαριές σε Μαριές). Στα 1799 που εκδίδεται το Νέον Μαρτυρολόγιον το χωριό του Αγ. Ιωάννη φαίνεται να έχει ήδη παγιωθεί κατά την ονομασία σε Μαριές και κατά λογιότερη γραφή του Αγ. Νικοδήμου: «Μαριαις». (Βλ., Ν. Μαρτυρολόγιον, ό.π., σ. 72).

19. Βλ., Δ. Στρατή, «Μητρόπολη Φιλίππων Νεαπόλεως και Θάσου», στον τόμο: Τα μοναστήρια της Μακεδονίας. Α' Ανατολική Μακεδονία, έκδ. Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 469 και Β. Φανουργάκη, «Μνήμη Θωμά Προβατάκη», Πρακτικά Θεολογικού Συνεδρίου εις τιμήν και μνήμην των Νεομαρτύρων, Θεσσαλονίκη 1988., σ. 543.

20. Βλ., ΜΠΤ 778, σ. 442.

21. Βλ., Ν. Μαρτυρολόγιον, ό.π., σ. 72.

ρατήρηση του Α. Βακαλόπουλου, το όνομα Δούκας μαζί με άλλα ονοματικά κατάλοιπα βυζαντινών οικογενειών που υπάρχουν στο νησί προέρχονται από ομαδικές μεταναστεύσεις που συνέβησαν μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τη Βασιλεύουσα στη Θάσο²².

Το νησί εξάλλου βρίσκεται σε σχετικά κοντινή απόσταση από την Πόλη, η οποία ως κέντρο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και μέγιστο για την εποχή αστικό πόλισμα ευνοούσε την ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των δύο τόπων. Εξάλλου το χρονικό διάγραμμα των μαζικών μεταναστεύσεων των μετά την άλωση χρόνων από την Κωνσταντινούπολη στη Θάσο και τανάπαλιν, περίοδος έντονων διαγραφόμενων σχέσεων μεταξύ των δύο τόπων, πρέπει να εκτείνεται μέχρι τα μέσα του 17ου αιώνα, εποχή κατά την οποία μετέβη και ο Νεομάρτυρας Ιωάννης στην Πόλη, προκειμένου να μάθει την τέχνη του ράπτη.

Θα πρέπει μάλιστα να λάβουμε υπ' όψιν μας ότι ιστορικά φαινόμενα διαγραφόμενων σχέσεων και συναλλαγής μεταξύ των κατοίκων δύο τόπων είναι μακράς συνήθως διάρκειας, δεν οριοθετούνται χρονικά με ευκολία και συνήθως αρχίζουν πριν και τελειώνουν αργότερα από τότε που συμβατικά χρονολογούνται, ενώ οι επιδράσεις τους παραμένουν ανεξίτηλες και βαθιά ριζωμένες για πολλά χρόνια μετά στο βίο και τον πολιτισμό των συναλλασσομένων.

Στο προαναφερόμενο πλαίσιο σχέσεων και υλικοπνευματικών δοσοληψιών μεταξύ Κωνσταντινούπολης και Θάσου κατά τα μετά την άλωση χρόνια θα πρέπει να εντάξουμε και τη μετάβαση του Ιωάννη από τη Θάσο «εις την Βύζαντος» κατά τον Συρίγο, κατά δεν τον Νικόδημο, πιο συγκεκριμένα, στο Γαλατά.

Στο προάστιο αυτό της Πόλης διέμενε, όπως έχουμε αναφέρει, ο Συρίγος κατά τα έσχατα χρόνια της ζωής του. Από το 1651 και μετά, όταν επέστρεψε από την τελευταία του εξορία στην Κίο της Βιθυνίας²³, κήρυττε στη Χρυσοπηγή και από το 1660 στο Χριστό των Μποστανίων, όπου και παρέμεινε μέχρι την τελευταία του²⁴.

22. Βλ., Α. Βακαλόπουλου, *Ιστορία της Θάσου (1453-1912)*, Θεσσαλονίκη 1984, σσ. 13, 14, σημ. 7 και του ίδιου, «Προβλήματα σχετικά με την εγκατάσταση Κωνσταντινουπολιτών προσφύγων στη Θάσο και Τούρκων εποίκων σ' αυτήν πριν και μετά την Άλωση (1453)», *Θασιακά*, 7 (1992), σσ. 19-27.

23. Βλ., Α. Χαλδαιάκη, «Μελετίου Συρίγου», ό.π., σσ. 13, 15.

24. Βλ., Θ.Η.Ε., τ. 11, στ. 595. Ο Μ. Συρίγος ήταν γνωστός και για την αντιαρετική του δράση που είχε σημειώσει μαζί με τον Πατριάρχη Κύριλλο Λούκαρι εναντίον των Καλβινιστών μισσιοναρίων, που με το πρόσχημα της διάδοσης της μετάφρασης της Αγίας Γραφής στην τουρκοκρατούμενη Ανατολή προσπαθούσαν να εισάγουν στο ορθόδοξο ποίμνιο τις δοξασίες των αιρετικών τους αποκλίσεων. (Βλ. Δοσιθέου, *Του μακαρίτου Μελετίου Συρίγου*, ό.π., σσ. 80-90 και παρ. μελ., σημ. 3). Ο αντιαρετικός αγώνας του Μ. Συρίγου φαίνεται να μετατρέπεται σε προσευχητική ικεσία στο β' και γ' τροπάριο της ένατης ωδής του Κανόνα στην Ακολουθία του Νεομάρτυρα Ιωάννη που εκδίδουμε. Προκύπτει από τα εκδιδόμενα εδώ ποιητικά κείμενα επιβεβαιωτική μαρτυρία στα προαναφερόμενα ιστορικά δεδομένα μια και ο αντιαρετικός υμνογράφος εκφράζει και έμμετρα την αγωνία του πληροφορώντας μας για την εποχή του: «*αίρετικός γάρ ό έσμών τήν ποίμνην παραάττονσι*» (α' τροπ. θ' ωδής). Κάνοντας δε και άμεση ανα-

Φρονούμε ότι θα ήταν πολύ πιθανό ο Μ. Συρίγος να είχε προσωπική γνωριμία με τον Νεομάρτυρα Ιωάννη, μια και όπως προκύπτει από τις ιστορικές μαρτυρίες συνέπεσε να ζούνε μέσα σε κοινό χωροχρονικό και κοινωνικό πλαίσιο, το οποίο μάλιστα αναλογεί στο Γαλατά της Πόλης των μέσων του 17ου αιώνα. Εκεί οι ανθρωπίνες σχέσεις ήταν εξόχως θερμές, αν όχι αδελφικές, μεταξύ διωκομένων υπό των Οθωμανών Χριστιανών.

Η γνωριμία και οι σχέσεις ενός φλογερού ιεροκήρυκα και αλείπτη μαρτύρων (του Μ. Συρίγου) και ενός πιστού νέου (του Ιωάννη) θα πρέπει να θεωρηθούν πολύ πιθανές, όταν μάλιστα συναινούν γι' αυτό τα χωροχρονικά και ιστορικοκοινωνικά δεδομένα.

Ο Συρίγος όμως δεν κάνει ακριβή αναφορά στο Γαλατά, ως τόπο μετάβασης του Αγίου, όπως ο Νικόδημος. Αυτό φρονούμε πως οφείλεται στο συναξαριακό ύφος του κειμένου που βρίσκεται εντός της Ακολουθίας, προορισμένο για ανάγνωσμα «ἐπ' ἐκκλησίας». Έτσι η έκφραση «πρὶν οὖν παῖδα δωδεκαετῆ που ὄντα εἰς τὴν Βύζαντος ἐξαπέστειλεν»²⁵ συνάδει στο δωρικό ύφος του Συναξαρίου και συντελεί στην ανάδειξη του Μ. Συρίγου σε άξιο συνεχιστή της βυζαντινής παράδοσης στη σύνθεση τέτοιου είδους κειμένων.

Ο Νικόδημος γίνεται πιο λεπτομερής στην αναφορά του, γιατί τούτο του το επιτρέπει ο χαρακτήρας και ο προορισμός του Νέου Μαρτυρολογίου, τα συναξαριακά κείμενα του οποίου δεν διέπονται από τόσο αυστηρούς κανόνες ύφους και γλώσσας όπως τα εντός της Ακολουθίας αναγιγνωσκόμενα.

Ο Μ. Συρίγος σημειώνει ότι ο Άγιος ποτέ δεν έβγαινε έξω από το εργαστήριο όπου μάθαινε την τέχνη, επειδή δεν γνώριζε την τουρκική γλώσσα: «'Εσχόλαξε ἀεὶ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ, ἀπρῶτος σχεδὸν ὑπάρχων διὰ τὸ μὴ ὄλωσ εἰδέναι λέγειν τὴν ἐγγύριον τῶν Ἀγαρηνῶν διάλεκτον»²⁶.

Το γεγονός ότι ο Άγιος δεν πρόλαβε να μάθει τουρκικά στην Πόλη συναινεί στην άποψη που προαναφέραμε, ότι δεν παρέμεινε για πολύ χρονικό διάστημα από τη μετάβασή του εκεί μέχρι την ημέρα του μαρτυρίου του. Αντίθετα μια μακροχρόνια παραμονή στην Κωνσταντινούπολη θα μπορούσε να αποβεί βοηθητικός παράγοντας για τον Άγιο προκειμένου να ομιλεί τα τουρκικά, τουλάχιστον σε επίπεδο συναλλαγής και αγοραπωλησίας, πράγμα που ήταν απαραίτητο για την τέχνη που ήθελε να μάθει και να εξασκήσει.

φορά στο ότι αιτία της εξορίας του στην Κίο της Βιθυνίας (βλ., Α. Χαλδαΐκη, «Μελετίου Συρίγου», ό.π., σ. 13, σημ. 42) υπήρξε η αντιαιρετική του δράση:

«... ἐξορίας χαλεπὰς καὶ κάκωσιν σώματος
ὀδύνας τε ἀνακούφισον, μάκαρ,
ἃς αἰρέσει καταντλούμεθα πικρῶ».

25. Βλ., ΜΠΤ 778, σ. 442.

26. Βλ., ό.π.

Και οι δύο συναξαριογράφοι αναφέρουν ως αφορμή για να προσέλθει ο Ιωάννης στο μαρτύριο τη διαφωνία του με ένα έμπορο Εβραίο. Σύμφωνα με τον Συρίγο, ο Άγιος «κατὰ συγκυρίαν... εἰς τὴν ἀγορὰν παρακύνψας, ἐνέτυχεν Ἰουδαίῳ τινί, πωλοῦντι τὰ πρὸς τὴν τέχνην αὐτοῦ ἀναγκαῖα· καὶ τούτῳ προσιών, ἐπὶ τῷ ὤνήσασθαί τι τῶν κειμένων, ἤκουσε περὶ ἐκείνου λοιδορίας· ὁ δὲ καὶ ἀντελοιδόρησεν ἐν ἀστεϊσμοῦ σχήματι· καὶ μειδιάσας ὤχετο»²⁷. Κατὰ τον Νικόδημο, ἡ διένεξι του Ιωάννη με τον Εβραίο οφειλόταν στο ὅτι ὁ δεύτερος προσπάθησε να τον εξαπατήσει στην πληρωμή.

Πάντως και ἀπὸ τα δύο συναξαριακά κείμενα συνάγεται ὅτι ὁ Εβραῖος κατηγοροῦσε τον Ιωάννη στους Τούρκους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν συναχθεῖ στο κάλεσμα του Χότζα για προσευχή κατ' ἐκείνη τὴν ὥρα, πὼς τάχα υβρίζει τὴν πίστη τους: «Ὡς ἄρα τὸ παιδάριον εἶη ἐξυβρικός εἰς τὸν κήρυκα τῶν Ἀγαρηνῶν»²⁸ κατὰ τον Συρίγο.

Οἱ Οθωμανοὶ «ἀκούσαντες καὶ μόνῳ τῷ λόγῳ τῷ ἀπλῷ τοῦ Ἐβραίου πεισθέντες» συνέλαβαν και «ἀνηλεῶς ἐμάστιξαν»²⁹ τον μάρτυρα. Στη συνέχεια προσπάθησαν να τον κάνουν να ἐξομώσει και να ἀρνηθεῖ τον Χριστό χρησιμοποιώντας υποσχέσεις για το «οὐ μόνον αὐτῷ τὰς βλασφημίας ἀφεῖναι, ἀλλὰ και δωρεὰς ὅτι πλείστας χαρίσασθαι»³⁰. Ὅταν εἶδαν το ἀμετάρρηπτο τῆς γνώμης του μάρτυρα, ὁ ὁποῖος «συνεχῶς ἔλεγεν, κἂν δέη με ὡς πρόβατον σφαγῆναι, τὸν ἐμὸν Χριστὸν οὐκ ἀρνήσομαι»³¹ (Συρίγος), τον παρουσίασαν στον «νομοκράτορα», κατηγορώντας τον ὅτι ὄχι ἀπλῶς ἐβριζε τον Εβραῖο και τον «κήρυκα τῆς ἐκείνων θρησκείας»³² ἀλλὰ τον προφήτη τους Μωάμεθ.

Ὁ «νομοκράτωρ» θύμωσε και δεν ἔλαβε υπ' ὄψιν του «οὔτε τὸ ἀνήλικον τοῦ παιδός, μήτε τὴν ἀφελότητα ἀνακρίνας» και καταδίκασε σε θάνατο τον Ιωάννη. Ὁ Μ. Συρίγος σημειώνει στη συνέχεια ὅτι τον Άγιο «κρύψαντες ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ βασιλέως, ἐδέξαντο και περὶ αὐτοῦ τὸ τῆς κατακρίσεως κῦρος· και οὕτως αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ξίφος ἀπέτεμεν μετὰ πλείστας αἰκίας»³³.

Ὁ Νικόδημος ἀναφέρει ὅτι ὁ μάρτυρας, ἀφού ὠδηγήθηκε στον «Βεζύρη», δέχθηκε πιέσεις ἀπὸ ἐκείνον πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τιμωρίας και ἀποδοχὴ τῶν τιμῶν και τῶν δελεασμάτων. Ὁ δε Ιωάννης με παρρησία ἀποκρίθηκε: «Δὲν θέλω ἀρνηθῆ ἐγὼ ποτὲ τὸν γλυκύτατόν μου Ἰησοῦν Χριστόν, ἂν και μυρίους βασάνους μοῦ κάμετε, ἂν και τὸ βασιλείόν σας ὅλον μοὶ χαρίσετε»³⁴. Το ἀποτέλεσμα ἦταν ὁ Βεζύρης

27. Βλ., ὅ.π., σ. 443.

28. Βλ., ὅ.π.

29. Βλ., ὅ.π.

30. Βλ., ὅ.π., σ. 444.

31. Βλ., ὅ.π.

32. Βλ., ὅ.π.

33. Βλ., ὅ.π., σ. 445.

34. Βλ., Ν. Μαρτυρολόγιον, ὅ.π., σ. 73.

«ιδὼν τὸ ἀμετάθετον τῆς γνώμης τοῦ παιδίου» να διατάξει τον αποκεφαλισμό του. Οδηγήθηκε ο μάρτυρας από τον έπαρχο στον δήμο, ο οποίος προκειμένου να τον εκφοβίσει έκοψε τον τράχηλό του, σφάζοντάς τον «ὀλίγον κατ' ὀλίγον»³⁵.

Ο Νικόδημος κατονομάζει ως τόπο μαρτυρίου του Αγίου τον «*λεγόμενον τζαρσίον τῶν γουναράδων ἔμπροσθεν εἰς τὸ λουτρὸν ἀντικρὺ εἰς τὴν βρύσιν*»³⁶. Ο Συρίγος αποσιωπά τον τόπο του μαρτυρίου, αλλά δίνει μία σημαντική πληροφορία όσον αφορά τα μετά το μαρτύριο του Αγίου: «*Ὁ δὲ Θεὸς τοῦτον δοξάσας, περιέλαμψε τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἐν φωτὶ καθαρωτάτῳ, δι' ὄλων τριῶν νυκτῶν, μέχρι τῆς ταφῆς αὐτοῦ. Ὑστερον δὲ τινὲς φιλομάρτυρες, τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀνελόμενοι, κατέθεντο ἐντίμως ἐν τῷ πανσέπτῳ ναφῷ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τῷ λεγομένῳ Ταταούλα· οὗ νῦν κείμενον ἰάσεις πολλὰς ἀναβλύζει*»³⁷.

Ο ενταφιασμός του Νεομάρτυρα στο ναό του Αγίου Δημητρίου στα Ταταούλα (Ταταύλα) είναι μία πληροφορία που προκύπτει από το συναξαριακό κείμενο του Συρίγου, ενώ ο Νικόδημος αναφέρει ότι το σώμα του μάρτυρος ενταφιάστηκε στο «Μπέγιογλου». Ο χαρακτήρας της άμεσης χρονικής αναφοράς του Μ. Συρίγου σχετικά με τις ιαματικές ιδιότητες του σκηνώματος του Αγ. Ιωάννη («*οὗ νῦν κείμενον ἰάσεις πολλὰς ἀναβλύζει...*») πιστοποιεί και την αμεσότητα της γνώσης και των πληροφοριών του σχετικά με τον νέο αθλοφόρο της πίστης και το μαρτύριό του.

Πρέπει δε να παρατηρήσουμε ότι τόσο ο Μ. Συρίγος όσο και ο Αγ. Νικόδημος σημειώνουν ως χρονολογία μαρτυρίου του Αγίου το 1652. Παραλλάσσουν την πληροφορία τους ως προς την ημερομηνία: Ο πρώτος αναφέρει την Δευτέρα 21 Δεκεμβρίου³⁸, ενώ ο δεύτερος την Δευτέρα 20 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους³⁹. Ο Ευγένιος Βούλγαρης τοποθετεί το μαρτύριο του Νεομάρτυρα κατά την 1η Δεκεμβρίου του 1659⁴⁰. Η πληροφορία αυτή δεν διασταυρώνεται από άλλες πηγές, γι' αυτό και αμφισβητείται η εγκυρότητά της.

Φρονούμε, με βάση όσα προαναφέραμε, ότι θα πρέπει να εκληφθεί ως αμεσότερη η μαρτυρία του Συρίγου άσχετα αν ως προς την ημερομηνία μνήμης του Αγίου επεκράτησε αυτή που αναφέρει ο Αγ. Νικόδημος στο Νέον Μαρτυρολόγιον, η οποία πέρασε στους Συναξαριστές και στο Μηναίο⁴¹. Αυτό οφείλεται στο ότι μαζί με την Ακολουθία του Μ. Συρίγου στον Νεομάρτυρα Ιωάννη παρέμεινε ανέκδοτο και το

35. Βλ., ό.π.

36. Βλ., ό.π.

37. Βλ., ΜΠΤ 778, σ. 445.

38. Βλ., ό.π., σ. 442.

39. Βλ., Ν. Μαρτυρολόγιον, ό.π., σ. 72.

40. Βλ., *Εν Βουλγάρεως*, Επιστολιμαία διατριβή προς Πέτρον Κλαίρικιον περί των μετά το σχίσμα Αγίων της Ορθόδοξου Εκκλησίας και των γενομένων εν αυτή θαυμάτων, Αθήναι 1844, σ. 29 και Ο. Meinardus, *The Saints of Greece*, Athens 1970, σ. 110.

41. Βλ., Μηναίον Δεκεμβρίου, έκδ. «Φως», Αθήναι 1971, σ. 290.

εντός αυτής συναξαριακό κείμενό του· ενώ το Ν. Μαρτυρολόγιον του Νικοδήμου κυκλοφόρησε έντυπο από το 1799⁴² και αποτέλεσε λαοφιλές ανάγνωσμα, βρίσκοντας μεγάλη απήχηση στο λαό του Θεού και στους κόλπους της Εκκλησίας⁴³.

γ. Η Ακολουθία

Ο Μελέτιος Συρίγος είναι συνθέτης πλούσιου υμναγολογικού έργου, ιδίως Ακολουθιών σε Νεομάρτυρες. Μεταξύ αυτών που παραμένουν ανέκδοτες είναι και η «'Ακολουθία εις τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν μάρτυρα μαρτυρήσαντα τῇ κα' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ ἀχνβ^{ον} ἔτος τῆς σωτηρίας ἡμέρα Δευτέρα ἰνδικτιῶνος ε'''», η οποία εκδίδεται εδώ για πρώτη φορά από τον κώδικα του Μ.Π.Τ. υπ' αρ. 778 (παλαιότερη αρίθμηση: 746)⁴⁴.

Ο προαναφερόμενος κώδικας περιέχει σχεδόν το corpus των υμναγολογικών έργων που συνέθεσε ο Συρίγος. Στις σελίδες 421 έως 451 παραδίδεται η εν λόγω Ακολουθία του Νεομάρτυρα Ιωάννη, η οποία, όπως έχουμε ήδη αναφέρει στα σχετικά με το εμπειριεχόμενο σ' αυτή συναξαριακό κείμενο, δεν φέρει χρονολογία· έχει συντεθεί από τον 1655 και εντεύθεν, πριν βέβαια το 1663 (τελευταί του Μ. Συρίγου) και κατά πάσα πιθανότητα πολύ κοντά στη χρονολογία μαρτυρίου του Αγίου (†1652).

Ο Κώδικας ΜΠΤ 778 είναι αυτόγραφος του Μελετίου Συρίγου. Αποτελείται από διάφορα συρραμμένα τετράδια, του ίδιου, στα οποία περιέχονται Συναξάρια και Ακολουθίες. Η χρονολόγηση του κώδικα κυμαίνεται μεταξύ του 1643-1645⁴⁵. Είναι χαρτώος, διαστάσεων 15,8X10,5 και αποτελείται από 825 σελίδες. Η αρίθμηση έχει γίνει κατά σελίδα και όχι κατά φύλλο. Υπάρχουν πολλές άγραφες σελίδες και ορισμένα φύλλα έχουν μικρότερο μήκος από τα άλλα.

Η γραφή, με εξαιρέσεις, είναι πρόχειρη και βιαστική, εκτείνεται σε δεκαεννέα και άλλοτε είκοσι στίχους και καταλαμβάνει στη σελίδα διαστάσεις 13,5X9 περίπου. Η μελάνη είναι χρώματος καφέ και σε μερικές περιπτώσεις μαύρη. Το χαρτί είναι υποκίτρινο, μέτριας ποιότητας και πάχους. Η στάχωση είναι απλή από πανί και δέρμα καστανού χρώματος. Ο Μ. Συρίγος έγραψε μεταξύ 1643-1656 τον κώδικα, ο οποίος διατηρείται σε αρκετά καλή κατάσταση.

Η Ακολουθία στον Εσπερινό περιλαμβάνει τρία στιχηρά προσόμοια προς το «Πανεύφημοι μάρτυρες ἡμᾶς» σε ἴχο α'. Το Δοξαστικό του Εσπερινού είναι το-

42. Βλ., Ν. Μαρτυρολόγιον, ό.π., εν Βενετία' 1799.

43. Βλ., Κ. Καραϊσαρίδη, Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης και το λειτουργικό του έργο, Αθήνα 1988, σσ. 168-171.

44. Βλ., Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ιεροσολυμιτική Βιβλιοθήκη, ό.π., σσ. 266-273.

45. Βλ., ό.π.

νισμένο σε ήχο πλάγιο του β´, ενώ ως «Καὶ νῦν» μελωδεύεται το της εορτής (των Χριστουγέννων): «Σιῶν πανηγύρισε Ἱερουσαλήμ εὐφραίνου» στον ίδιο ήχο. Αναγνώσματα δεν περιέχει η Ακολουθία.

Ακολουθούν τρία Στιχηρά Προσόμοια των Αποστίχων σε ήχο α´ προ το «Πανεύφημοι μάρτυρες». Έπεται το Δοξαστικόν των Αποστίχων σε ήχο πλάγιο του β´, το οποίο συμπληρώνει ως «Καὶ νῦν» το ομόηχο της εορτής (των Χριστουγέννων): «Σπήλαιον εὐτρεπίζου ἢ ἀμνάς γὰρ ἦκει». Στο τέλος του Εσπερινού ο Συρίγος παραπέμπει στο κοινό για τους μάρτυρες Απολυτίκιον: «Ὁ μάρτυς σου Κύριε», ενώ τροπάρια της Λιτής δεν έχει συνθέσει.

Ο Ὅρθρος αρχίζει με τα Καθίσματα σε ήχο α´ προς το «Τὸν τάφον σου Σωτήρ», που ψάλλονται μετά την πρώτη στιχολογία και έπονται άλλα δύο μετά τη δεύτερη στιχολογία σε ήχο γ´ κατά το: «Τὴν ὠραιότητα τῆς παρθενίας σου». Ακολουθούν οι Κανόνες. Ο Συρίγος παραπέμπει στο να ψαλλούν ο Προεόρτιος (των Χριστουγέννων) και της Αγίας Ιουλιανής και «εἶτα τοῦ ἁγίου» ως τρίτος Κανόνας, τον οποίο συνέθεσε και παραθέτει. Ο Κανόνας φέρει ακροστιχίδα: «κλεινὸν Ἰωάννην θεοεἰκελον ἄσμασι μέλψω», είναι τονισμένος σε ήχο α´ κατά τον ειρμό: «Ῥδὴν ἐπινίκιον» και είναι οκταώδιος.

Μετά την γ´ ωδή ο κανόνας διακόπτεται από δύο Καθίσματα σε ήχο α´ κατά το «Τὸν τάφον σου Σωτήρ» και μετά την στ´ ωδή από το Κοντάκιον σε ήχο γ´ κατά το «Ἡ Παρθένος σήμερον» και την παράθεση του Συναξαρίου, στο οποίο έχουμε αναφερθεί.

Ο Μ. Συρίγος παραθέτει μόνο το συναξάριο του Αγ. Ιωάννη, γιατί προφανώς η Ακολουθία προοριζόταν ως συμπληρωματική σ' αυτήν του Μηναίου, όπου υπάρχουν τα συναξάρια και άλλων εορταζομένων Αγίων και Ακολουθίες τους μαζί με προεόρτια τροπάρια των Χριστουγέννων. Πριν το συναξάριο παραθέτει το επίγραμμα:

*Παῖς εἶμι, σῶτερ, οὐκ ἔχω τι προσφέρω
κάραν δίδωμι κάγω δωροῦμαι στέφος
λαμόν Ἰωάννου δὲ τάμε ξίφος εἰκάδι πρώτη.*

Στο παραπάνω τρίστιχο αποδίδεται με τρόπο ποιητικό η στιχομυθία μεταξύ του Νεομάρτυρα και του Χριστού και καταγράφεται ως ημέρα μαρτυρίου του η 21η Δεκεμβρίου.

Η Ακολουθία κατακλείεται με το Εξαποστειλάριον σε ήχο β´ κατά το «Γυναῖκες ἀκουτίσθητε», τα τρία Στιχηρά Προσόμοια των Αίνων σε ήχο πλάγιο του α´ «Μεγάλων χαρισμάτων ἠξιώθης ὄντως παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ Ἰωάννη χαριτώνουμε» και το «Καὶ νῦν» της εορτής (των Χριστουγέννων) στον ίδιο ήχο «Χορεύουσιν ἄγγελοι πάντες ἐν οὐρανῷ καὶ ἀγάλλονται σήμερον».

Πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο Συρίγος κατά τη σύνθεση της Ακολουθίας ήταν συναισθηματικά φορτισμένος από τη θυσία του παιδομάρτυρα και από το προεόρ-

τιο κλίμα των Χριστουγέννων. Το στοιχείο αυτό είναι έκδηλο σ' όλη την Ακολουθία. Ενδεικτικά αναφέρουμε το τρίτο Προσόμιο του Εσπερινού:

*Θυσία γενεθλίοις Χριστῆ
τὰ βρέφη προκυνήσαντα
τῇ σῇ γεννήσει σφαπτόμενα
χερσὶ ζηλήμοσιν
ᾧθεν καὶ παιδίον,
Ἰωάννης σήμερον
ἐπάγεται τυθῆναι ὡς πρόβατον
ἄκακον, ἄμωμον
ἐν ἡμέραις σῆς γεννήσεως
τοῦτον δέξαι
καὶ ἡμῖν ἰλάσθητι.*

Στο ίδιο πλαίσιο νοημάτων και ποιητικού αισθήματος κινούνται και οι συνθέσεις του Κοντακίου και του Εξαποστειλαρίου.

Καταφανές γίνεται απ' τα τροπάρια της Ακολουθίας και το ότι ο Άγιος μαρτύρησε εποχή χειμῶνος, στοιχείο το οποίο η έντεχνη διάθεση του Μ. Συρίγου το μεταφέρει στη νοητή σφαίρα του χειμῶνος με αντιπαράβολή στον πνευματικό χώρο. Η τακτική αυτή έχει καθιερωθεί ως υμνογραφικό μοτίβο που εντοπίζεται στις συνθέσεις βυζαντινῶν και μεταβυζαντινῶν υμνογράφων, προγενέστερων αλλά και μεταγενέστερων του Μ. Συρίγου, καθώς το έργο του φαίνεται να εντάσσεται αρμονικά στην αδιάσπαστη διαδοχή και συνέχεια της εκκλησιαστικής υμνογραφικής παράδοσης⁴⁶.

Η παραπάνω διαπίστωση γίνεται καταφανής στο Δοξαστικό του Εσπερινού:

*Ὁ χειμῶν, Ἰωάννη, τῶν θλίψεων
καὶ τῆς κατηφείας τὰ νέφη ἐσκέδασται
θόρυβοι γὰρ καὶ ἀπειλαὶ καὶ μάστιγες ἐσιγάσθησαν,
τὸ ἔαρ δε σοι τὸ νοητὸν ἀνέτειλε μετὰ θάνατον
Χριστὸς ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος,
προσκαλούμενός σε πρὸς τὸν αἰώνιον παράδεισον,
οὐ μετὰ ἀγγέλων συναπολαύων,
καὶ ἡμῶν μνημόνευε τῶν εὐφημούντων σε.*

Τέλος, από τα υμνογραφήματα του Μ. Συρίγου γίνεται έκδηλη η χρονική εγγύτητα του μαρτυρίου με την εποχή που συνετέθη η Ακολουθία καθώς και η αμεσότητα σχέσεως μεταξύ υμνογραφούμενου και υμνογράφου. Ο Συρίγος αναφέρεται στον Άγιο ως σε μεταστάντα αδελφό. Προσεύχεται στο Χριστό για να αποδεχθεί το μαρ-

46. Βλ., Δ. Στρατή, Νεομαρτυρολογικά και υμνολογικά κείμενα του Ανδρέα Ζ. Μάμουκα, έκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002.

τύριό του:

τοῦτον δέξαι καὶ ἡμῖν ἰλάσθητι

καὶ παρακαλεῖ τον Άγιο ὡς γνώριμο:

μνημόνευε τῶν σὲ εὐφημούντων (Δοξαστικό Εσπερινού).

Η παρούσα Ακολουθία, ὡπως ἔχουμε αναφέρει, εκδίδεται ἀπὸ τον κώδικα Ε.Β.Ε., Μ.Π.Τ. 788 ὡς συμπληρωματικὴ στην Ακολουθία τῆς 21ης Δεκεμβρίου. Τα ὑμνογραφικὰ τῆς κείμενα ὡς ποιητικὰ εκδίδονται κατὰ στίχους καὶ φέρουν ενιαία ἀρίθμηση, ἐνῶ το Συναξάριον καταλογάδην. Σημειώνονται οἱ σελίδες του κώδικα, ἐνῶ ορθογραφικὰ σφάλματα ἢ προφανή κενὰ ἀποκαθίστανται σιωπηρῶς.

- σ. 421. *Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰωάννου τοῦ Θασίου.*
σ. 425. *Ἄκολουθία εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν μάρτυρα μαρτυρήσαν τῇ καὶ τοῦ Δεκεμβρίου μηνός ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ ἀχνβ^{ον} ἔτος τῆς σωτηρίας ἡμέρα Δευτέρα ἰνδικτιῶνος ε*.*
σ. 427 *Μηνί Δεκεμβρίῳ κατ' μνήμην ἐπιτελοῦμεν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μάρτυρος Ἰωάννου τοῦ Θασίου, μαρτυρήσαντος ἐν Κωνταντινουπόλει κατὰ τὸ ἀχνβ^{ον} ἔτος τῆς θεογονίας ἰνδικτιῶνος ε*.*

*<Τό > Ἐσπέρας εἰς τὸν Ἐσπερινὸν Προσόμοια
ἦχος α'*

Πανεύφημοι μάρτυρες ἡμᾶς.

- Ἡ Βύζαντος πόλις ἢ λαμπρὰ
χαίρει ἐν τῇ μνήμῃ σου,
ὦ Ἰωάννη πανεύφημε,
καὶ γὰρ τὸ αἷμα σου
5 ὡς ἄσπλον πλοῦτον
δεξαμένη γάννται
καὶ ἄθλοισ τῶν γενναίων ἀγώνων σου
ἐγκολπίζεται,
ἀννμνοῦσα τὸν πανάγαθον Θεὸν Λόγον
10 τὸν σὲ ἐνισχύσαντα.
σ. 428 ὅμοιον
Ἐν αἵματι, μάρτυς, χλοερῶ
στολήν σοι ἐπήχρωσας*

βασιλικὴν καὶ παρίστασαι
 τῷ παμμεδέοντι
 15 βασιλεὶ καθάπερ
 νίκης διαδήματι,
 κατακοσμούμενος
 φαιδραῖς ταῖς λαπρότησι
 καταστραπτόμενος
 20 τοῦ δεσπότη σου, πανθαύμαστε,
 ὃν δυσώπει
 σῶσαι τοὺς ὑμνοῦντάς σε,

ὅμοιον
 Γεννόμενος βρέφος ἐξ ἀγνῆς,
 Θεέ μου προάναρχε,
 25 καὶ παῖδας ἄγεις τῷ κράτει σου
 πρὸς τὴν παράταξιν
 τοῦ δυσμενεστάτου
 δράκοντος, ὡς ἔδειξε
 τῇ πείρᾳ Ἰωάννης ὁ Θάσιος,
 ὃς κατενώπιον
 τῶν τυράννων σὲ ἐκήρυξε Θεὸν μόνον,
 ποιητὴν τῆς κτίσεως.

Δόξα. ἤχος πλ. β'
 Ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων κύριος
 σὸι καλῶς βουλευθέντι
 35 καὶ τὸ θανεῖν ὑπὲρ Χριστοῦ μᾶλλον ἀγαπήσαντι
 ἢ ζῆν βίον τὸν ἄνετον,
 χάριν καὶ δόξαν ἔδωρήσατο,
 τέρασιν ἐξαισίοις θαυμαστώσας σε
 καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀναδείξας συμμετόχον
 40 διό, χαριτώννυμε Ἰωάννη,
 ὡς παρῴρησιαν ἔχων πρὸς αὐτόν,
 ἐπτενώς ἰκέτευε
 ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν τῆς ἑορτῆς
 ἤχος ὁ αὐτός
 Σιών πανηγύριζε,

- 45 Ἱερουσαλήμ εὐφραίνου,
πόλις Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ
ὑπόδεξαι τὸν κτίστην ἐν σπηλαίῳ καὶ φάτνῃ χωρούμενο,
ἀνοίξατέ μοι πύλας·
Εἰσελθὼν εἰς αὐτὸν ὄψομαι τὸν ὡς βδέφος σπαργανούμενο
- 50 καὶ τὸν δρακί συνέχοντα τὴν κτίσιν·
ὄν ὑμνοῦσιν ἄγγελοι ἀκαταπαύστῳ φωνῇ,
ζωοδότῃν τὸν σώζοντα τὸ γένος ἡμῶν.
- σ. 430 Εἰς τὸν στίχον στιχηρὰ προσόμοια ἤχος α΄
Πανεύφημοι μάρτυρες.
Πομένες προστρέχουσι Χριστῷ
τικτομένῳ σήμερον
- 55 καὶ μετ' ἀγγέλων δοξάζουσι
τὸν ἀποεἴληπτον,
τὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις
καὶ ἐν φάτνῃ κείμενον·
διὸ καὶ Ἰωάννης, ὡς ἴδιον
- 60 τοῦ Χριστοῦ πρόβατον,
τούτων ἕχνεσιν ἐπόμενος οὐ πτοεῖται
τῶν λύκων σπαράγματα.
- στ.: Τίμιος ἐναντίον Κυρίου
Ἄστηρ ἐναπέδειξε ποτὲ
μάγοις τὸν παντάνακτα
- 65 Θεὸν τὸν πλάστην τικτόμενον
σαρκὶ ὡς ἄνθρωπον,
σὲ δέ, Ἰωάννη,
δόξα ἢ οὐράνιος
ἢ ἐν ἐπαγγελίαις ὠδήγησε
- 70 πρὸς τὰ σκηνώματα
τοῦ Θεοῦ τὰ ἀγαπώμενα,
οἷς ἀλλίξῃ
χορεύων σὺν μάρτυσι.
- στ.: Θαυμαστός ὁ Θεὸς
Θυσία γενέθλιος, Χριστέ,
τὰ βρέφη προσκνήσαντα
- 75 τῇ σῇ γεννήσει σφαττόμενα

- σ. 431 80 χερσὶ ζηλήμοσιν
 ὅθεν καὶ παιδίον
 Ἰωάννης σήμερον
 ἐπάγεται | τυθῆναι ὡς πρόβατον
 ἄκακον, ἄμωμον
 ἐν ἡμέραις σῆς γεννήσεως· τοῦτον δέξαι
 καὶ ὑμῖν ἰλάσθητι.
- 85 Δόξα ἤχ. πλ. β'
 Ὁ χειμῶν, Ἰωάννη, τῶν θλίψεων
 καὶ τῆς κατηφείας τὰ νέφη ἐσκέδασται·
 θόρυβοι γὰρ καὶ ἀπειλαὶ καὶ μάστιγες ἐσιγάσθησαν,
 τὸ ἔαρ δέ σοι τό νοητὸν ἀνέτειλε μετὰ θάνατον,
 Χριστὸς ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος,
 προσκαλούμενός σε πρὸς τὸν αἰώνιον παράδεισον·
 90 οὗ μετὰ ἀγγέλων συναπολαύων
 καὶ ἡμῶν μνημόνευε τῶν εὐφημούντων σε.
- σ. 432 Καὶ νῦν τῆς ἑορτῆς· ὁ αὐτὸς
 Σπήλαιον εὐτρεπίζου ἢ ἀμνάς γὰρ ἦκει.
 Ἄπολυτίκιον
 Ὁ μάρτυς σου, Κύριε.
 Εἰς τὸν Ὁρθρον μετὰ τὴν ἀ στιχολογίαν κάθισμα ἤχος αος
 Τὸν τάφον σου Σωτήρ
 Τὸν τάφον τοῦ σεπτοῦ ἀθλοφόρου ὡς κρήνην
 ἀνέδειξε Χριστὸς ἰαμάτων παντοίων·
 95 διὸ μετὰ πίστεως ἀδιστάκτως προσπίπτομεν
 τοῦ ἀρύσασθαι νόσων ποικίλων τὴν λύσιν
 καὶ θεάσασθαι τὰ τοῦ Θεοῦ μεγαλεῖα
 ἐν ἔργοις τοῦ μάρτυρος.
 Ὅμοιον τῆς ἑορτῆς
 Ὁ κλίνας οὐρανούς καὶ Παρθένω οἰκήσας
 προσέρχεται σαρκὶ Βηθλεὲμ ἐν σπηλαίῳ
 100 τεχθῆναι, καθὼς γέγραπται, ὄραθῆναι τε νήπιος
 ὁ τὰ νήπια ζωογονῶν ἐν τῇ μήτρᾳ·
 τούτῳ χαίροντες νῦν ὑπαντήσωμεν πάντες
 καρδίας εὐθύτητι.
- Μετὰ τὴν β' στιχολογίαν κάθισμα ἤχος γ'
 Τὴν ὠραιότητα τῆς παρθενίας σου.

σ. 433 105 Ξένον τεράστιον ὀρῶμεν σήμερον,
νεκρὸν φθεγγόμενον Θεοῦ μυστήρια,
ἐξηραμμένα ἴτε ὀσῶ ἐκβλύζοντα ἰάματα·
οὐ γὰρ ἀποθνήσκουσιν ἐν Χριστῷ οἱ πιστεύοντες,
ἀλλὰ μεταβαίνουνσι πρὸς ζωὴν ἀτελεύτητον,
διὸ καὶ Ἰωάννης ὁ μάρτυς
110 ζῶν ἐνεργεῖ καὶ μετὰ θάνατον.

Ὅμοιον τῆς ἑορτῆς
Θαῦμα παράδοξον ὀρᾶται σήμερον·
ὁ γὰρ Σωτὴρ ἡμῶν ἐν τῷ σπηλαίῳ σαρκὶ
ἐκ τῆς Παρθένου δι' ἡμᾶς τεχθῆναι νῦν ἐπείγεται,
μάγοι μετὰ δώρων δὲ ὡς βασιλεῖς προσκυνήσουσι,
115 ποιμένες μετ' ἀγγέλων τε δοξολογοῦσιν αὐτόν·
μεθ' ὧν καὶ ἡμεῖς βοῶμεν·
δόξα τῷ δι' ἡμᾶς εὐδοκήσαντι.
Οἱ Κανόνες πρῶτον ὁ προέρτιος
καὶ τῆς ἁγίας Ἰουλιανῆς· εἶτα τοῦ Ἁγίου.

σ. 434 Ὁ Κανὼν τοῦ Ἁγίου οὗ ἡ ἀκροστιχίς
κλεινὸν Ἰωάννην θεοεἰκελον ἄσμασι μέλψω.

Ῥδὴ ἀν' ἤχος αὖτος
Ὁ Εἰρμός: Ῥδὴν ἐπινίκιον
Κροτεῖτωσαν σάλπιγγες τῆς ἐκκλησίας,
ὕμνειτωσαν ἄσμασιν Ἰωάννου ἄθλησιν,
120 ἦν ὡς θεράπων πιστὸς
τῷ γεννωμένῳ βασιλεῖ ἐκαρποφόρησε.

Λυτρώσας, φιλόανθρωπε, τῷ αἵματί σου
ἡμᾶς τοὺς δεσμίους σου σὺ Πατρὶ προσήγαγες·
διὸ μαρτύρων χορὸς
125 δι' αἵματός σοι ἐκτελεῖ τὰ χαριστήρια.

Ἐδέξω τὴν φύσιν μου τὴν ἐφθαρμένην
καὶ ἦνωσας, εὖσπλαχνε, τῇ ἀφθάρτῳ φύσει σου·
πῶς οὖν ἐγὼ τῆς ζωῆς
ἀνθέξομαι τῆς μοχθηρᾶς, ὁ μάρτυς ἔλεγε.

Θεοτοκίον

σ. 435 130 Ἰδοῦ, ὡς συνέλαβες ἄσπορον βρέφος,
προέρχῃ τοῦ τέξασθαι ἀκινδύνως γέννημα,
ὃ σε τηρήσει ἀγνήν
καὶ μετὰ τόκον ὑπὲρ νοῦν, Θεοχαρίτωτε.

Ῥδὴ γ'. Στερεωθήτω ἡ καρδία μου.
135 Νέψ ἐν σώματι, αἰοίδιμε,
ἐκζητῶν τὸν νόμον Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ
συνέσει ἤλασας τοὺς σοῦ πρεσβυτέρους καὶ ἅπαντας
τοὺς διδάσκοντάς σε· πνεύματι καὶ γὰρ ἐστοιχείωσας.

Οἱ σὲ κακώσαντες προσήγγισαν
τοῦ φαγεῖν τὰς σάρκας τὰς σὰς, ἀθλητά·
140 ἀλλ' οὐ κατίσχυσαν ποτὲ τῆς ψυχῆς σου ἐφάψασθαι,
ἀλλ' ἠσθένησαν καὶ ἔπεσον τῇ σῇ γενναιότητι.

σ. 436 Νέος τις ἦλθε σοι, φιλόανθρωπε,
ἐκζητῶν τροφήν ἰαίων ζώης,
145 ἀλλ' ἐλυπήθη δι' αὐτὴν ἐκκενώσαι τὰ χρήματα·
ὁ δὲ νέος οὗτος μέγαθλος ἀσμένως καὶ τέθνηκε.

Θεοτοκίον

Ἰλάσθητί μοι, πολνέλεε,
ταῖς λιταῖς καμφθεῖς Σῆς Πανάγνου μητρός·
αἱ ἀνομίαι μου καὶ γὰρ ἐπληρώθησαν ἄμετρα
καὶ οὐκ ἔστι διὰ πράξεων καλῶν ἀπαλείψασθαι.

150 Κάθισμα ἤχος αος. Τὸν τάφον σου Σωτῆρ
Τυράννων οἱ δεινοὶ στρατιῶται ὄρῶντες
τὸ ἄτρεπτον τῆς σῆς εὐψυχίας, παμμάκαρ,
ἐθαύμαζον ὕστερον, ὡς ἠγρίαινον πρότερον,
καὶ ἐκραύγαζον· ὄντως καὶ νήπια βρέφη
καταισχύνουσι τοὺς τῶν τυράννων ἐξάρχους Χριστῶ
συμμορφούμενοι.

Ὅμοιον τῆς ἐορτῆς

σ. 437 155 Ἀγάλλου ἢ Σιών, Βηθλεὲμ εὐτρεπίζον·
ὁ πάντων συνοχεὺς τὸν ἀστέρα προπέμψας

ἐμήνυσε τὴν ἄμετρον ἑαυτοῦ συγκατάβασιν·
ὄν γὰρ τρέμουσι τῶν οὐρανῶν αἱ δυνάμεις
ὄντως τίκεται ἐκ τῆς Παρθένου ἀτρέπτως,
ὁ μόνος φιλόανθρωπος.

Ῥδὴ δ'. Ἐν πνεύματι προβλέπων.
Ῥράθης ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἔσοπτρον φαιδρὸν,
εἰκόνα τοῦ κτίσαντος φέρων ἐν σεαυτῷ
καὶ ἀντιδόσεις ἐκπέμπων θεογνωσίας,
ὥσπερ ἀκτῖνας ἐκμειούσας ἅπαν σκότος
τῆς κακοδοξίας, πανθαύμαστε.

σ. 438 Ἀνέπτῃς εἰς τὰ θεῖα ἀνάκτορα ἐκ γῆς,
χρυσαιῖς ὥσπερ πτέρυξι τῶν ἄθλων σου ἀρθεῖς·
τῷ αἵματί σου καὶ γὰρ ἀνακαινισθεῖσα
ἡ σὴ νεότης⁴⁷ ἢ ἐν σώματί σου οὖσα,
170 ἄνθρωπον ἀετόν σε ἀνέδειξε.

Νῦν, Σῶτερ, ἡ πρόσταξις πεπλήρωται ἡ σὴ·
ἰδοὺ γὰρ σοὶ ἔρχονται παιδία ἐν σπουδῇ
καὶ οὐ κωλύουσι ταῦτα⁴⁸, οὐ πῦρ, οὐ ξίφος,
οὔτε τοῦ κόσμου ἐπίκηρός τις ἀπάτη·
175 ὅπερ Ἰωάννης ἐπλήρωσε.
Νεάζοντα ἐγείρας Θεὸς τὸν Δανιήλ,
κατηγόρους γέροντας ἤλεγξε δι' αὐτοῦ⁴⁹·
σὲ δὲ τὸν τούτου ὀμίληκα περιφράξας συνέσει,
μάκαρ, καὶ καρτερίᾳ τῶν πόνων,
180 ψευδεῖς συκοφάντας σου ἤσχυνεν.

Θεοτοκίον
Ἡ μόνη ἐν Παρθένοις κηῖσασα υἱόν,
ἡ μόνη ἀπείρανδρος τικτούσαις γυναιξί,
ἡ παρθενίαν καὶ τόκον εἰς ἐν ζευγνύουσα
τῇ παραδόξῳ σου γεννήσει, Θεοτόκε,
σ. 439 185 χαῖρε, μητροπάρθενε Δέσποινα.

47. Πρβλ., Ψαλμ. 102, 5.

48. Πρβλ., Ματθ. 19, 14, Μαρκ. 10, 14, Λουκ. 18, 16.

49. Πρβλ., Δαν. 10, 10.

Ῥδὴ ε'. Τὴν σὴν εἰρήνην δὸς ἡμῖν.
 Νηπίων βέλη γίνονται πληγαὶ τῶν πιστῶν
 τούτων σκέπεις χειρὶ σου, ἀθάνατε,
 καὶ ἐνισχύεις τὴν ἀσθένειαν
 τοῦ ταπεινοῦ ὄντως καὶ χοϊκοῦ σαρκίου.

190 Θανάτου ἰσχύς, Κύριε, εἰς ἄδην οἰκτρῶς
 πάντας γηγενεῖς πρὸ τοῦ πάθους σου ἤνεγκε·
 μετὰ σταυρὸν δὲ τοὺς σοὺς μάρτυρας
 θάνατος εἰσάγει εἰς ζωὴν τὴν ἀγήρω.

195 Ἐρρέτω πάντα, ἔλεγεν ὁ μάρτυς Χριστοῦ,
 πλοῦτος, δυναστεῖαι, ἡδοναὶ καὶ δόξαι τε·
 ἐμοὶ γὰρ μόνον ἐν ἐντρούφημα,
 τὸ θανεῖν προθύμως ὑπὲρ τοῦ σώσαντός με.

σ. 440

Θεοτοκίον

Ἄ πάντα κτίσας λόγῳ σου, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ,
 πῶς νῦν κτίσμα ἔρχη γεννᾶσθαι ἐκ κτίσματος,
 200 ἵνα τὴν κτίσιν ἀνακτίσης
 τὴν καταφθαρεῖσαν ὧ βάθους εὐσπλαχνίας.

Ῥδὴ στ'. Τὸν προφήτην Ἰωνᾶν.
 Ἐκδημήσας τῆς σαρκὸς ἐνδημεῖς πρὸς τὸν Θεόν,
 ἀπολαύων ἐν αὐτῷ τὰς ἀρόρητους ἡδονάς, ἃς δίδωσιν,
 ὧ Ἰωάννη, τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

205 Ἴνα δείξης ἐμφανῶς ὅτι πρόβατον εἶ Σὺ
 μερίδος τῆς δεξιᾶς⁵⁰, ἐν ἀνάκῳ τῇ ψυχῇ παρέδωκας
 τὸν σὸν ἀρχένα τῇ τῶν τυράννων στροφῇ.

Καινὴν κτίσιν⁵¹ ὁ ἐμὸς ἀναδείξας Ἰησοῦς
 ἐκκλησίαν τὴν αὐτοῦ, καινοὺς λίθους ἀρόραγεῖς ἐλάξευσε
 210 μαρτύρων δήμους καὶ Ἰωάννην αὐτόν.

σ. 441

Ἐλλαμφθεις ταῖς τοῦ Θεοῦ ἀστραπαῖς τὸν λογισμὸν

50. Πρβλ., Ματθ. 25, 33.

51. Πρβλ., Β' Κορ. 5, 17, Γαλ. 6, 15.

καὶ διώξας ζοφεροὺς φαλαγγάρχας, τοῦ παθεῖν ἠξίωσαι
καὶ μετὰ πότμον προελλαμφθῆναι φωτί.

Θεοτοκίον

215 Λόγος ἦλυσεν ἐν σοὶ διὰ λόγον Μαριάμ,
στοιχειωθεὶς τε τῇ σαρκὶ σαρκοφόρος ἐν ἡμῖν ἐπέφανε
καὶ εὐλογίας πάντας ἐρρύσατο.

Κοντάκιον ἤχος γ'

Ἡ Παρθένος σήμερον

220 Ἰωάννης σήμερον τῇ τοῦ Δεσπότητος γεννήσει
ἑαυτὸν προσήνεγκεν, ὡς ὀλοκάρπωσιν ζῶσαν·
μάγοι γὰρ χρυσὸν καὶ σμύρναν ἅμα λιβάνῳ
ἤνεγκαν· ὁ δ' ἄθλοφόρος ψυχὴν καὶ σῶμα
καὶ διάνοιαν ἰσχύν τε
ζωὴν καὶ δόξαν καὶ πᾶσαν ὑπαρξιν.

σ. 442

Μηνὶ Δεκεμβρίῳ κατ' ἐμνήμη τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μάρτυρος
Ἰωάννου τοῦ Θασίου μαρτυρήσαντος ἐν
Κωνσταντινουπόλει
κατὰ τὸ ἀχρβ^{ον} ἔτος τῆς θεογονίας, ἰνδικτιῶνος ε^{στ}.

στίχος

Παῖς εἰμί, Σῶτερ, οὐκ ἔχω τί προσφέρω
κάραν δίδωμι· καγὼ δωροῦμαι στέφος.
Λαμὸν Ἰωάννου δὲ τάμε ξίφος εἰκάδι πρώτη.

443

Οὗτος ὄρητο ἔκ τινος νήσου Θάσου ὀνομαζομένης. Ἀπὸ κόμης
Νεοχωρίου· γεννήτορες δὲ αὐτῷ Δοῦξ καὶ Ἀρετῆ, πτωχεῖα συζῶντες
ἐσχάτη· πρὶν οὖν παῖδα δωδεκαετῆ που ὄντα εἰς τὴν Βύζαντος ἐξαπέ-
στειλαν, ἐπὶ τῷ παιδευθῆναι τινα τέχνην καὶ δὴ τὴν ραπτικὴν μετερχό-
μενος, ἐσχόλαζεν αἰεὶ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ, ἀπρόϊτος σχεδὸν ὑπάρχων,
διὰ τὸ μὴ ὄλως εἰδέναι λέγειν τὴν ἐγχώριον τῶν Ἀγαρηνῶν διάλεκτον·
κατὰ συγκυρίαν δὲ ποτε εἰς τὴν ἰαγορὰν προκύψας, ἐνέτυχεν Ἰουδαίῳ
τινὶ πωλοῦντι τὰ πρὸς τὴν τέχνην αὐτοῦ ἀναγκαῖα· καὶ τούτῳ προ-
σιῶν, ἐπὶ τῷ ὀνήσασθαί τι τῶν κειμένων, ἤκουσε παρ' ἐκείνου λοιδο-
ρίας· ὁ δὲ καὶ ἀντελοιδόρησεν ἐν ἀστεϊσμοῦ σχήματι καὶ μειδιάσας
ᾤχετο· ὁ δὲ Ἰουδαῖος τὸν ὑβριστὴν θέλων ἀμύνασθαι κατεψεύσθη
τοῦ μάρτυρος· ὡς ἄρα τὸ παιδάριον εἶη ἐξυβρικός· εἰς τὸν κήρυκα
τῶν Ἀγαρηνῶν τὸν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν καλοῦντα τοὺς ὀμοπί-

- σ. 444 στους ἔτυχε καὶ μετὰ ταῦτα ὁ κήρυξ οὗτος διερχόμενος καὶ καλῶν αὐτοὺς εἰς προσκύνησιν. Τινὲς δὲ τῶν λεγομένων ἀκούσαντες καὶ μόνῳ τῷ λόγῳ τῷ ἀπλῷ τοῦ Ἑβραίου πεισθέντες ἐκάλεσαν τὸν παῖδα πρὸς ἑαυτοῦς, ἰλαρῶ τῷ προσώπῳ· εἰπόντα δέ, οὕτως ἀνηλεῶς ἐμάστιξαν ὡς καὶ τὴν τῶν θηρίων ἀγριότητα ἀμαυροῦντες πρὸς τὴν ἐκείνων ἀπήνειαν | παραβαλλομένην· ἐν δὲ καὶ μόνον ἦν αὐτοῖς τε σπουδαζόμενον, πείσαι τὸν μάρτυρα ἐξομώσασθαι τὸν Χριστὸν καὶ οὐ μόνον αὐτῷ τὰς βλασφημίας ἀφεῖναι, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς ὅτι πλείστας χαρίσασθαι ὑπισχοῦντο. Ὡς δὲ εἶδον αὐτὸν οὔτε ταῖς παρούσαις μάστιξιν ἐνδιδόντα οὔτε ταῖς ἀπειλαῖς τῶν μελλόντων δεινῶν πτοούμενον, οὔτε μὴν ὅλως ταῖς ὑποσχέσεσι χαννούμενον, ἀλλὰ συνεχῶς λέγοντα· κἂν δέη μοι ὡς πρόβατον σφαγῆναι, τὸν ἐμὸν Χριστὸν οὐκ ἀρνήσομαι, ἐκμανέντες πρὸς τὸν νομοκράτορα αὐτῶν ἔδραμον κατηγοροῦντες τοῦ παιδός, οὐχ ὅτι Ἑβραῖον ὕβρισην ἢ τὸν κήρυκα νοῶν τῆς ἐκείνων θρησκείας, ἀλλ' ὅτι εἰς τὸν προφήτην αὐτὸν τὸν Μωάμεθ ἠσέβησε δῆθεν. Ὁ δὲ καὶ θυμωθεὶς καὶ μῆτε τὸ ἀνήλικον τοῦ παιδός μῆτε τὴν ἀφελότητα ἀνακρίνας, κατεψηφίσατο αὐτοῦ θάνατον. Οἱ δὲ τὴν μὲν κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθεῖσαν ψῆφον λαβόντες, τὸν δὲ κατάδικον κρύψαντες | ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ βασιλέως, ἐδέξαντο παρ' αὐτοῦ τὸ τῆς κατακρίσεως κῦρος. Καὶ οὕτως αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ξίφος ἀπέτεμεν μετὰ πλείστας αἰκίας, κατὰ τὸ ἀχνβ^{ον} ἔτος τῆς Θεογονίας, ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ, κα^η, ἡμέρα Δευτέρα. Ὁ δὲ Θεὸς τοῦτον δοξάσας, περιέλαμψε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν φωτὶ καθαρωτάτῳ, δι' ὅλων τριῶν νυκτῶν, μέχρι τῆς ταφῆς αὐτοῦ. Ὑστερον δὲ τινὲς φιλομάρτυρες, τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀνελόμενοι, κατέθε- ντο ἐντίμως ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τῷ λεγομένῳ Ταταοῦλα· οὗ νῦν κείμενον ἰάσεις πολλὰς ἀναβλύζει, εἰς δόξαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.
- σ. 445

Ῥδὴ ζ'. Τοὺς ἐν καμίνῳ παῖδας.

- σ. 446 225 Ὁ γενναϊόφρων μάρτυς σου, Χριστέ,
οὐκ ἔπηξεν οὐδὲ ἐπτοήθη τὰς ὀρμάς τῶν δυσσεβῶν,
ἀλλ' ἄκμων γενναῖος πρὸς τοὺς ψόφους | ἴστατο,
εὐλογητός, ἐκ βοῶν, ὁ τῶν μαρτύρων Θεός.

Νεανικῷ φρονήματι, σοφέ,
συνέξενξας πρεσβυτικὴν σύνεσιν διὸ πάντων πιστῶν τύπος φανεῖς
Παύλῳ ἐπειόσθης νεανίσκοις λέγοντι,

230 μὴ καταισχυῖναι ποτὲ ἄνθος νεότητος αὐτῶν⁵².

Ἄνδρειωτάτην ἔσχηκας ψυχὴν,
ἀνδρειώτατε, οὐ γὰρ ἠδυνήθης ποτὲ κλῖναι αὐτὴν
ἐν τῷ πυρὶ τῷ τῆς γεέννης, ἀλλὰ χαίρων ἔλεγες·
δι' ὃν πιστεύω Θεὸν καὶ τοῦ θανάτου ὄρω.

Θεοτοκίον

235 Σπλάγνοις οἰκείοις, Δέσποτα, καμφθεῖς,
τὸν τύραννον τὸν αἰχμαλωτεύσαντα ἡμᾶς
καταβαλὼν ἐν σῆ σαρκί, ἦν ἐκ Παρθένου ἀνειλήφεις, ἔκτει
καὶ ἔλευθέρους Θεῷ παρέστησας ὡς υἱούς.

Ῥδὴ ἡ· Ὅν φρίττουσιν ἄγγελοι.
Μαρτύρων ἀγλαῖσμα, ἀγγέλων χαρμονή,
240 πιστῶν ἐγκαλλώπισμα καὶ πάντων εὐσεβῶν
τὸ καύχημα, χαίροις, Ἰωάννη σοφέ,
σῶσον ταῖς εὐχαῖς σου τοὺς πόθω σε ὑμνοῦντας.

σ. 447 Αἰνεῖτε τὸν Κύριον Δαυὶδ ἀναφωνεῖ,
οἱ παῖδες αἰνέσατε τὸ ὄνομα αὐτοῦ⁵³.
245 ὁ παῖς Ἰωάννης διὰ σοῦ Χριστέ,
ἔμπροσθεν τυράννων κηρύττει σου τὴν πίστιν.

Στρουθίον ὡς εὔρηκεν οἰκίαν ἑαυτῷ,
τρογῶν ὡς ἐκτήσατο νοσσιὰν ἑαυτῇ,
καὶ σύ, Ἰωάννη, τῶν τῆς γῆς ἀποστάς,
250 ἐν μοναῖς τοῦ πόλου σὺν μάρτυσιν ἀνλίξῃ.

Ἰσῶσι παγίδα σοι Ἑβραῖοι φονευταί,
θηρεῦσαι σπουδάζοντες ὡς ὄρνιν σε Χριστόν·
ἐρῶσύθης δέ, μάκαρ, συντριβείσης αὐτῆς
σῶ στερόῳ θανάτῳ ᾧ νίκης παραδόξου.

Τριαδικὸν

255 Μονάδα θεότητος προσώποις ἐν τρισὶν
ὑμνεῖν μεμαθήκαμεν τοῖς θείοις σεραφεῖμ·

52. Πρβλ., Β' Κορ. 7, 14.

53. Πρβλ., Ψαλμ. 112, 1.

διὸ σὺν ἐκείνοις τρισαγίῳ φωνῇ
τὴν μίαν κυρίαν λατρεύομεν ἐν πίστει.

᾿Ωδὴ θ. Τὴν φωτοφόρον νεφέλην.

σ. 448 Ἐν οὐρανοῖς ἐπαγάλλη σὺν τοῖς χοροῖς τῶν μαρτύρων,
260 συμβασιλεύων τῷ Χριστῷ καὶ συζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας·
καὶ γὰρ συνέθανες αὐτῷ· διὸ σε συνήγειρε⁵⁴
καὶ ἔμεινε πρὸς οὐράνιον κλῆρον
βασιλείας καὶ τῆς δόξης τῆς αὐτοῦ.

265 Λοιμὸς ἐνέσκυψε, μάρτυς, τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ,
οὐ τῶν σωμάτων φθαρτικός, ψυχολέτηρ δὲ μᾶλλον·
αἰρετικῶν γὰρ ὁ ἔσμος τὴν ποιμνὴν σπαράττουσι
καὶ πρόβατα, τὰ μὲν τέθνηκεν πατέρας, τὰ δὲ μητέρας
οὐ βοήθησον ἡμῖν.

270 Ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις⁵⁵ τιμῶμεν σὴν ἀξιέπαινον μνήμην,
μάρτυς Χριστοῦ, σὺ δὲ ἡμᾶς ἐποπτεύεις ἐξ ὕψους
καὶ ἐξορίας χαλεπὰς καὶ κάκωσιν σώματος
ὀδύνας τε, ἀνακούφισον, μάκαρ,
ᾧς αἰρέσει καταντλούμεθα πικρᾶ.

Θεοτοκίον.

275 Ὡς συμπαθέστατον Λόγον γεννησαμένη, Παρθένε,
σ. 449 καὶ παρθένισιαν μητρικὴν πρὸς αὐτὸν κεκτημένη,
ἐπικαμφθεῖσα ταῖς ἡμῶν δεήσεσιν | αἴτησαι
τὸν Κύριον ἵνα ῥύσῃται πάντας
τῶν παρόντων πειρασμῶν τε καὶ δεινῶν.

280 Ἐξαποστειλάριον
Γυναῖκες ἀκουτίσθητε,
σκιρτήσατε, χορεύσατε,
μετ' εὐφροσύνης ᾄσατε,
τὰ προεόρτια πάντες
τῶν τοῦ Χριστοῦ γενεθλίων
καὶ σὺν αὐτοῖς ὑμνήσωμεν

54. Πρβλ., Ρωμ. 6, 4, Κολοσ. 2, 12.

55. Πρβλ., Εφεσ. 5, 19, Κολοσ. 3, 16.

285 τὸν συνδρομόντα μάρτυρα
σὺν τοῖς ποιμέσι καὶ μάγοις
ἐπὶ τῇ ξένη γεννήσει,
τὸν ἔνδοξον Ἰωάννην.

Εἰς τὸν στίχον τῶν Αἴνων στισιχηρὰ προσόμοια
ἦχος β'. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου.

Ἄστρον ἀνατεῖλαν εἰς Χριστὸν
μάγους καθωδήγησε πάλαι
290 δωροφοροῦντας αὐτῷ,
νῦν δὲ ὡσπερ ἥλιος ἐξανατείλας ἡμῖν
Ἰωάννης ὁ ἔνδοξος πάντας μετ' ἀγγέλων
ὑμνήσαι προτρέπει τὸν βασιλέα Χριστόν·
δόξα ἐν ὑψίστοις, βοῶντας,
295 τῷ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν φάτνῃ
ᾧ ὄντι καὶ φανέντι μετὰ σώματος.

σ. 450 Ποίμνην τὴν αὐτῶν οἱ εὐκλεεῖς
ἄγρουπνοι ποιμένες τηροῦντες
κατηξιώθησαν
300 δόξης καὶ λαμπρότητος ἀγγελικῆς ἐμφανῶς·
σὺ δέ, μάκαρ, τηρήσας σου ψυχὴν νηφαλίως,
στόματι σὺν πνεύματι δόξης ἡξίωσαι
θείας καὶ φωτὸς ἀνεσπέρον·
ὄθεν οὐκ ἐκ φάτνῃ ὡς βρέφος,
305 ἀλλ' ὡς ἐν νυμφῶνι βλέπεις Κύριον.

Λύκοις ὡσπερ πρόβατον Χριστὸν
διασπαραχθεὶς ἀνεφάνης
ποιμὴν τῆς ποιμνῆς αὐτοῦ,
Ἰωάννη ἔνδοξε, ὄθεν προσπίπτοντες
310 σὲ θερμῶς ἱκετεύομεν, πρόφθασον ἐν τάχει,
λύτρωσαι ἐκ στόματος ἄρκτου καὶ λέοντος⁵⁶,
νέος, ὡς Δαυὶδ, οἰκτροτάτην
θήραν τῆς σεπτῆς ἐκκλησίας,
ἣν αἱ αἰρεσίαι διαρπάζουσι.

56. Πρβλ., Β' Προς Τιμόθ. 4, 17, Εβρ. 11, 33.

Δόξα ἤχος πλ. α'

σ. 451 315 *Μεγάλων χαρισμάτων ἠξιώθης ὄντως παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ,
 Ἰωάννη χαριτώνυμε·
 καὶ γὰρ μὴ αἰσχυνθεὶς
 βαστάζειν τὸ ὄνομα αὐτοῦ
 ἐν τῇ μοιχαλίδι ταύτῃ καὶ ἁμαρτωλῶ γενεᾷ⁵⁷,
 320 ἐτελειώθης δι' αἵματος
 καὶ παρῶρησίας πολλῆς ἔτυχες παρ' αὐτῶ· διὸ
 αἴτησαι τοῦ δοθῆναι ἡμῖν
 εὐρήνην καὶ τὸ μέγα ἔλεος.*

*Καὶ νῦν τῆς ἑορτῆς· ὁ αὐτὸς
 Χορεύουσιν ἄγγελοι πάντες ἐν οὐρανῶ
 325 καὶ ἀγάλλονται σήμερον,
 σκιρτᾷ δὲ πᾶσα ἡ κτίσις
 διὰ τὸν γεννηθέντα ἐν Βηθλεὲμ σωτῆρα Κύριον·
 ὅτι πᾶσα πλάνη τῶν εἰδώλων πέπανται
 καὶ βασιλεύει Χριστὸς εἰς τοὺς αἰῶνας.*

57. Πρβλ., Ματθ. 8, 38.